

društvene vijesti

2006. – godina Vladimira Preloga

U Hrvatskoj će se tijekom 2006. i 2007. pod pokroviteljstvom UNESCO-a obilježiti 100. obljetnica rođenja nobelovca Vladimira Preloga (Sarajevo 23. VII. 1906. – Zürich 7. I. 1998.).

Vladimir Prelog začetnik je organske sintetske kemije u Hrvatskoj i inicijator proizvodnje lijekova u tadašnjoj farmaceutskoj industriji "Kaštel d.d.". U razdoblju 1935. – 1941. bio je najprije docent a kasnije izvanredni profesor organske kemije na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, današnjem Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije. U tom je kratkom razdoblju sa svojim mladim suradnicima i studentima postigao velik znanstveni uspjeh i objavio pedesetak znanstvenih radova u tadašnjim najprestižnijim znanstvenim časopisima. Ta je Prelogova grupa istraživača kasnije prozvana Prelogovom zagrebačkom školom organske kemije. Nakon odlaska na ETH nastavlja intenzivnim znanstvenim radom i 1975. dobiva Nobelovu nagradu za kemiju.

Vladimir Prelog je i kasnije, nakon odlaska na ETH u Zürich, Švicarska, održavao stalne kontakte sa svojim bivšim učenicima, pozivao njih, ali i veći broj mlađih znanstvenika iz Hrvatske, da kod njega borave i znanstveno rade. Velika većina njih vratila se u Hrvatsku i zauzela profesorska mjesta na katedrama kemije na Sveučilištu u Zagrebu ili odgovorna mjesta istraživača na Institutu "Rudjer Bošković" te u najvećoj hrvatskoj farmaceutskoj tvornici "PLIVA" u Zagrebu.

Obilježavanje ove obljetnice nameće se kao obveza ne samo ovih institucija nego cijele znanstvene zajednice u Hrvatskoj.

Nositelj projekta je Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, a suorganizatori su Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Institut Ruđer Bošković i PLIVA d.d.

Ostali sudionici u izvedbi projekta su Hrvatsko društvo kemijskih inženjera i tehnologa i časopis *Kemija u industriji*, Hrvatsko kemijsko društvo i časopis *Croatia Chemica Acta*, Tehnički muzej, Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište J. J. Strossmayera, HKD "Napredak", Prirodoslovna škola "Vladimir Prelog" i Akademski zbor "Vladimir Prelog".

Organizacijski odbor (Marija Kaštelan-Macan, koordinatorka i članovi Miljenko Dumić, Antun Glasnović, Grace Karminski-Zamola, Krunoslav Kovačević, Greta Pifat-Mrzljak, Danko Škare, Nenad Trinajstić, Đurđa Vasić-Rački i Mladen Žinić) predložio je opsežan program koji će se odvijati prema sljedećem okvirnom rasporedu:

2006.

Sudjelovanje na Festivalu znanosti dio kojega će biti posvećen Vladimiru Prelogu. Održat će se dva predavanja i radionica o kiralnosti i simetričnosti (24.–29. travnja 2006.).

Svečana sjednica HAZU i koncert Akademskog zbora Vladimir Prelog (potkraj lipnja 2006.).

Postavljanje vijenca na Prelogov grob (na dan Prelogova rođenja, 23. srpnja 2006.).

Postavljanje Prelogove biste u Osijeku (u organizaciji HAZU i Sveučilišta J. J. Strossmayer, rujan 2006.).

Raspis natječaja za stipendiranje studenata kemijskih i kemijsko-inženjerskih studija (Hrvatsko kulturno društvo Napredak, akad. god. 2006/07)

Nagrađivanje najboljeg učeničkog i studentskog rada iz kemije (rujan 2006.).

Znanstveno-stručni skup posvećen sjećanju na Vladimira Preloga i hrvatskoj kemiji danas, Velika predavaonica FKIT-PLIVA (sredina listopada 2006.).

Poseban broj časopisa *Kemija u industriji* posvećen Vladimiru Prelogu (prosinac 2006.).

2007.

XX. skup hrvatskih kemičara i kemijskih inženjera i dodjela tradicionalne Nagrade *Vladimir Prelog* mladim znanstvenicima (26. II.–1. III. 2007.).

Nagrađivanje najboljeg učeničkog i studentskog rada iz kemije (svibanj 2007.).

Izložba posvećena Vladimiru Prelogu i hrvatskoj kemiji (Tehnički muzej, rujan–listopad 2007.).

Izdavanje knjige sabranih članaka o V. Prelogu i njegove bibliografije, (studen–prosinac 2007.).

Sređivanje i prezentiranje javnosti Prelogove ostavštine (konac 2007., početak 2008.).

Pozvana predavanja istaknutih znanstvenika s ETH, Zürich i ICT, Prag (tijekom 2006/07.).

Sve će akcije biti medijski popraćene s naglaskom približavanja života i djela toga velikana hrvatske i svjetske znanosti mladom naraštaju, koji od Preloga može puno naučiti. Vladimir je Prelog svojim životom i radom promicao kemiju kao moćnu prirodnu znanost koja može utjecati na poboljšavanje kvalitete okoliša i ljudskog života i to pokazao i dokazao svojim izumima i znanstvenim radovima, a današnja generacija njegovih nasljednika to nastavlja, slijedeći znanstvene i etičke principe.

Jedan od važnih ciljeva ovoga projekta jest naglasiti nužnost sprege prirodnih i inženjerskih znanosti i gospodarstva u primjeni okolišu prikladnih tehnologija, pri čemu je Prelog pokazao pravi put kao preteča suradnje sveučilišta i gospodarstva, što je i danas imperativ održivog razvoja Hrvatske.

Vladimir Prelog može nam svima poslužiti kao uzor u promicanju hrvatskoga identiteta i humanih vrednota, jer se ponosio svojim podrijetlom, školovao mlade hrvatske znanstvenike na ETH-u, spremno se odazivao na sve pozive iz Hrvatske i darovao svoju ostavštinu HAZU i Zavodu za organsku kemiju FKIT. Njegov potpis na peticiji nobelovaca protiv agresije na Hrvatsku konačna je potvrda njegove veličine kao čovjeka, ne samo kao znanstvenika.

Najmanje što možemo učiniti jest odužiti mu se i slijediti ga.

M. Kaštelan-Macan

Za sve obavijesti možete se obratiti na e-adresu: mmacan@fkit ili na telefon 01/4597-212 i faks 01/4597-250 (za Kaštelan).